

# "גם לנשמה מגיע אוכל"

"קול אליה"

רחוב

קרית יערים 32

גבעת זאב

## פרשת נח שנת תשפ"ב

1. מי מבניו של נח סייע לו בבניית התיבה?
2. איך יתכן שנח מקטני אמנה והרי התורה מעידה שהיה צדיק?
3. האם נח היה חייב לקבוע מזוזה בפתח התיבה?
4. האם בתיבה היה מקווה? הוכח מפרשת השבוע!
5. מדוע לא תיקנו חכמים ברכה למי שרואה את תיבת נוח?
6. האם אפשר לנהוג אבלות על מת קודם שמת והאם כאשר טעה וחשב שמת כבר יעזור האבלות שישב בטעות? הוכח מפרשת השבוע!
7. מה דינו של אדם שרצח מי שנוצר על ידי ספר יצירה או בשם?
8. כיצד היה נכנס ויצא האוויר בתיבת נח?
9. גר קטן שהתגייר וכשגדל התחרט האם חייב מיתה על השבתים ששמר דגוי ששבת חייב מיתה?
10. איך היה מותר לנח לשתות יין ערלה והרי נח למד את התורה וקיים מצוות?
11. האם מקיימים מצות פריה ורביה בנן ממזר?
12. מדוע מי שאינו עומד בדבורו מקללים אותו דווקא בקללה של אנשי דור המבול?
13. מדוע לאחר המבול אמר הקב"ה שלא יביא מבול "ויצר לב האדם רע מנעוריו", למה זה לא הגן על בני האדם שלא יבוא מבול מלכתחילה?
14. האם מותר לתרום דם רק כדי לקבל על כך כסף על כך והרי התורם דם חובל בעצמו?
15. מדוע היה צריך הקב"ה לסגור את הדלת של התיבה וכי נח לא יכול לסגור לבדו?
16. כאשר חולבים חלב מפרה ויוצא דם האם גם החלב אסור לשתות?
17. נוכרי שהרג בשוגג האם הורגים אותו?
18. מדוע ברא הקב"ה את האדם עם יצר הרע וכל חייו במלחמות ויכול להיכשל?
19. האם אדם שקילל עצמו חייב מלקות ואם נתן רשות לשני לקללו אינו חייב?
20. האם התיבה של נח היה עונש וכפרה בשביל נח?
21. האם היה מותר לנח להשתמש עם התיבה אחרי המבול? הוכח מפרשת השבוע!
22. הגונב כמה פעמים פחות מפרוטה מאדם עד שמצטרף לפרוטה האם יש לו חיוב השבה?
23. התורם כליה, איזה כליה עדיף לתרום את הימנית או השמאלית? הוכח מפרשת השבוע!
24. כיצד קראו לאמא של אברהם? ומדוע היא לא מוזכרת בתורה!?

בית המדרש

"קול - אליה"

בית המדרש

"בית - יוסף"

בית המדרש

"אור - ליערים"

אוצר - הספרים

סולל - אפרקים

## חידות

1. כמה ילדים היו לנח?
2. "בן נח כשנח נח" מי אני ומה שמי ולמה?

ניתן לקבל את העלון בפנייה ליוצאם 052-8144488 יוסף ויצמן

## מי מבניו של נח סייע לו בבניית התיבה?

שבא לקראת אברהם וברכו וחזקו וקראו חרש על שם בנין התיבה שבנה עם אביו ועיין ברש"י (ישעיה מא) דשם בן נח היה נפל ועשה המסמרים והבריחים לתיבה.

ובצפנת פענח במסכת סנהדרין (דף קח ע"ב) ד"ה ואל אמה העיר שהרי המצווה של בניית התיבה הייתה על נח, וכיצד שלח את בנו שם, והרי אין שליחות לבן נח. ולכן הוא כותב שהמצווה הייתה המציאות ולא הבניין, כמו לגבי בנין בית המקדש.

### איך יכול להיות שנח היה מקטני אמנה ולא האמין שיבא מבול הרי היה צדיק?

על ידי זה, וזה שאמר הכתוב ויעש נח ככל אשר צוהו ה' עשאו לקיים מאמרו של מלך אף שלא היה מאמין בלבו שיבוא המבול ובפרט כאשר ראה שהציווי הייתה מאת ה' הויה שהוא הרחמים, בזה ודאי סבר שהומתקו הדינים ולא יהיה עוד המבול הוא עשה את שלו לקיים כאשר צוהו ה' כאמור.

בשלב דוד מתרץ: משום דדור המבול לא נתמלא סאתם רק הקדוש ברוך הוא דינם על שם סופם, חשב נח אולי הקדוש ברוך הוא ימתין להם עוד עד שנתמלא סאתם.

ובאוהב ישראל מאפטה מבאר: הנה תיבת אמונה יש לו שני פירושים, אחד כפשוטו האמנת הדבר שבוודאי יהיה כך, עוד יש לומר אמונה מלשון ויהי אומן את הדסה (אסתר ב' ז) והוא לשון המשכה וגידול כי באמונה יש כח זה שעל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא, היינו על ידי שהוא מאמין בהש"י ובטוח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות, והנה נח הצדיק בוודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו הש"י בכל לבבו ובכל נפשו בתמימות כדרכו הטוב מאז ומקדם. אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכל לבבו כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול היינו על ידי שלימות אמונתו ימשך בוודאי מזה הבאת המבול, ולא היה יודע איך ליתן עצות בנפשו מה לעשות, וזהו שפירש רש"י ז"ל מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין, ר"ל באמת היה מאמין רק שירא להאמין בשלימות שהש"י יביא המבול כי אולי יהיה הוא הגורם לזה.

## האם נח היה חייב לקבוע מזוזה בפתח התיבה?

והביא מדרש בבראשית רבה (לב יד) ויסגור ה' בעדו, משל למלך שקבע דורלמוסייא (כליה והריגה) שלו במדינה, ונטל אוהבו וחבשו בבית האסורים, נתן הפרגוס (חותם) עליו, כך ויסגור ה' בעדו, בקשו להפוך התיבה והקיפה אריות שלא יגעו בה, ע"כ. מוכח ממדרש זה שנח לא הוזהר לעשות שמירה על ידי המזוזה בפתח התיבה, לולי שהזדמן ה' ברוב רחמיו ויסגור בעדו, ואם היה שם מזוזה לא היה כח לשום מזיק להתקרב אצלו, שמע מינה כי נח לא קבע מזוזה בפתחה של תיבה.

וצריך ביאור מדוע באמת נח לא קבע מזוזה בפתחה של התיבה?.

ומיישב שכיון שהתיבה מוגדרת כבית האסורים (כמו שמובא במדרש שם) לכן פטור מקום זה ממזוזה, שכך פסק החיד"א שבית האסורים פטור ממזוזה.

אולם מעיר ששיטת השער אפרים לחייב בית האסורים במזוזה, ונח היה צריך להחמיר על עצמו כשיטה זו. ולכן כתב שהסיבה שלא קבע שם מזוזה, שבסופו של דבר זו לא הייתה דירה של כבוד, משום שמריבוי הבהמות והחיות, היה שם סירחון גדול, ולמרות שהיה מדור מיוחד לזבל, אבל ברבות הימים הספינה כולה הייתה להיות מקום שאינו מכובד, ובמקום כזה אסור לקבוע מזוזה. ועוד כתב שהתיבה הייתה נחשבת כבית שבספינה שפטור מן המזוזה.

## האם בתיבה היה מקווה? הוכח מפרשת השבוע!

לומר אפילו על הרהור נח טבל במקווה. והנה הבאנו (להלן ו, יט) שנח הכניס לתיבה מחיות הים, ובפשוטו ייחד להם מקום עם מים כדי שיהיו שם. ואם כך יש לומר שהיה נח טובל בתוך המים שהיו בתוכו החיות ים. וראה דבר מעניין במהרי"ל (מנהגים הלכות טבילה אות ח' עמוד תקצו) שכותב: הרבה דגים הצבורין ומקובצין בכרי ואפילו אין שם שום מים מותר לאטבולי תוכן, דכל גידולי מים הרי הן כמים.

### מדוע לא תיקנו חכמים ברכה למי שרואה את תיבת נח?

מבול לעולם שכן כתוב זכר עשה לפלאותיו, וכן עד עכשיו עומדת אשתו של לוט, שיהיו הדורות משבחים את בורא עולם.

משמע שתיבת נח קיימת לדורות כנציב המלח של אשת לוט, ואם כן קשה מדוע לא תיקנו חז"ל לברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם וזכר הצדיקים למי שרואה את תיבת נח.

"עשה לך תיבת עצי גפר קנים תעשה את התיבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" (ו יד).

הגמרא במסכת סוכה (דף נב ע"ב) דורשת את הפסוק שנאמר בזכריה (ב ג) "ויראני ה' ארבעה חרשים", מאן נינהו ארבעה חרשים, אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידה משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואליהו וכהן צדק.

וכתב רש"י: וכהן צדק. הוא שם בן נח, ונקרא חרש ויחזק חרש את צורף (ישעיה מא) וכן במדרש בבראשית רבה (פרשה מ"ג) מפרש ליה: במלכי צדק

"ויבא נח ואשתו ונשי בניו אתו אל התיבה מפני מי המבול" (ז ז).

וכתב רש"י: אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים.

יש להקשות: איך יכול להיות שנח לא היה מאמין לגמרי, הלא צדיק היה ובנה את התיבה על שבביל שהולך לבא מבול, ואיך היה מסתפק בדבריו של מקום?

ויש על כך כמה תירוצים:

רבנו עובדיה מברטנורה (עמר קרא) מתרץ: שהיה חושב כיון שה' הוא ניחם על הרעה אולי יתעשת ולא יאבדו וגם כי היה רואה המים יורדים ברחמים כדפרש"י בפסוק ויהי הגשם. וכן כתב בבאר מים חיים וז"ל: ואך כי אמר בלבו אשר ודאי הקדוש ברוך הוא ירחם על עולמו ולא ישחית הכל מפני רוע מעלליהם, ומה שצווה אותו הקדוש ברוך הוא לעשות התיבה ושאר עשיות הכל רק למען שיעשו הדור תשובה על חטאם ואז וינחם ה' על הרעה ולזה מאמין פירוש בוודאי מאמין בדברי הקדוש ברוך הוא אבל ואינו מאמין שיבוא המבול כי ירחם ה' על עולמו, ובפרט אחר ששמע ויאמר ה' שם הרחמים סבור בוודאי כי אחר שנימתק הדין קצת, ינחם על מעשי ידיו, ועל כן לא נכנס אל התיבה עד שדחקוהו המים, ולזה כל עשיית התיבה אשר עשה לא עשה רק למען כבוד מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שצווהו בזה לעשותו בכדי שהדור יעשו תשובה

"צִהַר תַּעֲשֶׂה לְתִיבָה וְאֶל אִמָּה תִכְלָנָה מִלְמַעְלָה וּפְתַח הַתִּיבָה בְּצַדָּה תִּשִּׂים תַּחְתֵּימֵי שְׁנַיִם וְשָׁלְשִׁים תַּעֲשֶׂה" (ו טז).

בספר פני יוסף (לרבי ישעיה יוסף פונטרימולי מגדולי רבני איזמיר דף יב ע"ב) דן האם נח היה חייב לקבוע מזוזה בפתחה של התיבה?.

וכתב שלכאורה היה נראה שמן הדין חייב נח להניח מזוזה בתיבה, שכן כתב הרמב"ם בהלכות מזוזה (פ"ו ה"א) וז"ל: עשרה תנאים יש בבית ואחר כך יתחייב הדר בו לעשות לו מזוזה. ואם חסר תנאי אחד מהן פטור מן המזוזה ואלו הן: שיהיה בו ארבע אמות על ארבע אמות או יתר. ושתייה לוי שתי מזוזות. ויהיה לו משקוף. ותהיה לו תקרה. ויהיה לו דלתות ויהיה השער גבוה עשרה טפחים או יותר. ויהיה הבית חול. ויהיה עשוי לדירת אדם. ועשוי לדירת כבוד. ועשוי לדירת קבע. ולכן מכיוון שהתקיימו בתיבה את עשרת התנאים: שיש בה ד' על ד' אמות, והפתח שלה בוודאי היה לו שני מזוזות ומשקוף וגובה עשרה טפחים, והיה לתיבה תקרה, ועשויה לדירת אדם, ולדירת חול, ולדירת כבוד, והגם שהכניס לתוכה בהמות וחיות ואף זבל, אבל עשאן מדורים מדורים בפני עצמן. ומסתמא קיים נח כל התורה כולה, שהרי ידע את סוגי הבהמות הטהורות והטמאות.

"אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלַּךְ נֹחַ" (ו י ט).

בספר אמרי קודש כתוב: "נח היה רגיל לטבול עצמו במקווה מים ארבעים סאה, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו - פירוש אפילו הרהור סבל עצמו" (ועיין רזיאל המלאך בהקדמה) ושם המגיה מבאר כוונת דברי קדשו, שסופי תיבות צדיק תמים היה בדורותיו הוא "מקווה". והנה הוה לי למכתב צדיק תמים היה בדורו, מהו בדורותיו יתיר "תיו" גימטרייה 614 - הרהור, ורצונו

"וַיִּתְנַח הַתִּיבָה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ עַל הַרִי אֶרְרָט" (ח ד).

בשו"ע או"ח (סימן ריח ס"ח) מובא: הרואה אשתו של לוט מברך שתיים, בא"י אמ"ה דיין האמת, ועל לוט אומר בא"י אמ"ה זוכר הצדיקים".

והנה איתא במדרש (ילקו"ש אסתר סוף רמז תתרנו) שהעץ לתליית מרדכי, השיג המן מתיבת נח, שעשה הקב"ה זכרון בעולם שידעו דורות העולם שבא

בגיליון אליבא דהלכתא (גיליון ל"ט עמוד לב) מובא ליישב, על פי מה שמובא בגמרא במסכת סנהדרין (דף צו ע"א) גבי סנהריב שנפלט מן המלחמה שעשה את תיבת נח לעבודה זרה, "אזל אשכח דפא מתיבותא דנח, אמר היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא, היינו דכתיב (ישעיהו לו לח) "ויהי הוא משתחוה בית נסרך אלהיו ואדומלך ושראצר בניו הכהו בחרב".

## האם אפשר לנהוג אבלות על מת קודם שמת והאם כשטעה שחשב שמת כבר יעזור האבלות שישב בטעות? הוכח מפרשת השבוע!

בשעת חימום דווקא ולכן קודם מיתה ליכא שעת חימום, וממנא נפשך דמה שהוא סבר שכבר מת והיה לו שעת חימום זה היה בטעות שבאמת לא מת, ולומר נהי דכוונה בטעות היה, סוף סוף ממילא כבר קרע, זה אינו דקריעה בשעת חימום בעינין ולא מהני קריעה קודם, אבל באבלות אם נהג מקודם מהני. והביא ראייה: מהא דאיתא בילקוט על הפסוק בפרשת שמייני (ח ל"ג) "ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים" אמר להם שמרו אבלות ימים שבעה עד שלא יגע בכס, שכך שימר הקדוש ברוך הוא שבעת ימי אבלות, עד שלא הביא את המבול, והיו אהרן ובניו שומרים ולא היו יודעים על מה משמרים, וא"כ מוכח מזה דאבלות שייך קודם מיתה, אבל קריעה נאמר להם אחר כך ובגדיכם לא תפרמו, מוכח דקריעה קודם מיתה לא שייך לכך כיון דלא קרע קודם הוצרך לומר שאעפ"כ לא תפרמו, אבל אבלות שכבר קיבלו ימי אבלות ושמרו כבר לא הוצרך להם שלא יתאבלו כיון שכבר נהגו זה מכבר, והן אמת דאם היה אבל אחד נוהג אבלות קודם המיתה שידע שעדיין לא מת החולה ונהג אבלות זה ודאי לא מהני דאין זה אבלות דבשלמא באהרן שנאמר לו מפיו של הקב"ה והיה זה לוודאי בעיניו, וכן הקב"ה עצמו שנעצב על המבול והיה זה ברור לו לכך גמרו ונתאבלו ממש, אבל באדם שיש לו חולה, כיון דהוא אינו יודע אם ימות ובכל שעה מקווה לו שיחיה, אם כן לא גמר בלבו האבלות להתאבל ממש, כן מתנחם הוא אולי חי יחיה ולכן לא מהני, אבל אם טעה וסבר שמת אם כן גמר האבלות ונתאבל ממש אף שאח"כ נודע שלא מת בשעת האבלות רק עתה מת מהני האבלות שקודם המיתה בדיעבד, ואף דאין למדין הלכה מפי מדרש, נראה באבלות דרבנן נראה להקל, בפרט שגם בקריעה הויה אמינא דיצא ידי קריעה רק דקימ"ל שלא מהני, דקריעה בשעת חימום בעינין, ובאבלות נראה להקל.

ובשיטה לתלמידו של רבינו יחיאל מפריס בגמרא במסכת מו"ק (דף כא ע"א) כתוב: ואית דגמר ליה לשבעה ימי אבלות מדכתיב "כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ" ודריש שהיו מתאבלים אותם שבעה ימים על בני דורם שהיו עתידים למות במבול, ולפי גירסא זו התאבלו נח ובניו שבעה ימים לפני המבול על בני דורם, אם כן חזינן להדיה דמהני אבלות על המת קודם שמת כשיודעים בוודאות שימות.

וכאורה יש להקשות והרי קימ"ל בגמרא במסכת סנהדרין (דף מז ע"ב) הרוגי בית דין אין מתאבלים עליהם, אם כן מדוע היה צריך הקב"ה להתאבל, וזה אפשר לתרץ זה על עולמו של חרב התאבל ולא בשביל הרשעים, אבל על לשון רבי יחיאל מפריס קשה דמשמע שהתאבל על הרשעים של בני דורם.

הנה בשו"ת טוב טעם ודעת לגאון רבי שלמה קלוגר (מהדורא תליתאי חלק ב' סימן ר) מביא מה שכתב הש"ך יורה דעה (סימן ש"מ ס"ק ל"ט) אמרו לו מת וקרע, ולא מת, ואחר כך מת, לא יצא ידי קריעה, ומעיר דמדין השבעה לא ביאר מה דינו, אם אמרו לו מת ונהג שבעה ימי אבלות ואחר כך נודע שלא היה מת עד הנה, ועתה מת האם צריך לנהוג ימי אבלות או לא, וכתב דלולי דמסתפינא הייתי אומר דכבר יצא ידי אבלות ואינו חייב עוד להתאבל, ודווקא לקרוע חייב שנית דדין קריעה לחרוד ודין אבלות לחוד, דקריעה צריך להיות

הנה בשו"ת טוב טעם ודעת לגאון רבי שלמה קלוגר (מהדורא תליתאי חלק ב' סימן ר) מביא מה שכתב הש"ך יורה דעה (סימן ש"מ ס"ק ל"ט) אמרו לו מת וקרע, ולא מת, ואחר כך מת, לא יצא ידי קריעה, ומעיר דמדין השבעה לא ביאר מה דינו, אם אמרו לו מת ונהג שבעה ימי אבלות ואחר כך נודע שלא היה מת עד הנה, ועתה מת האם צריך לנהוג ימי אבלות או לא, וכתב דלולי דמסתפינא הייתי אומר דכבר יצא ידי אבלות ואינו חייב עוד להתאבל, ודווקא לקרוע חייב שנית דדין קריעה לחרוד ודין אבלות לחוד, דקריעה צריך להיות

הנה בשו"ת טוב טעם ודעת לגאון רבי שלמה קלוגר (מהדורא תליתאי חלק ב' סימן ר) מביא מה שכתב הש"ך יורה דעה (סימן ש"מ ס"ק ל"ט) אמרו לו מת וקרע, ולא מת, ואחר כך מת, לא יצא ידי קריעה, ומעיר דמדין השבעה לא ביאר מה דינו, אם אמרו לו מת ונהג שבעה ימי אבלות ואחר כך נודע שלא היה מת עד הנה, ועתה מת האם צריך לנהוג ימי אבלות או לא, וכתב דלולי דמסתפינא הייתי אומר דכבר יצא ידי אבלות ואינו חייב עוד להתאבל, ודווקא לקרוע חייב שנית דדין קריעה לחרוד ודין אבלות לחוד, דקריעה צריך להיות

ובאחרונים תמהו עליו: מהא דכתב בשו"ת הרא"ש (כלל כ"ז סימן ח) ונפסק להלכה ברמ"א (יו"ד סימן שע"ה ס"ק א' דאבלות) קודם קבורה או קודם ייאוש לאו אבלות הוא כלל כי לא נתחייב עדיין להתאבל, והוזה ליה כשמע על החולה שמת והתחיל להתאבל עליו ואחר כך אמרו לו חי הוזה והשתה הוא דמת שצריך עתה להתחיל שבעה ימי אבלות, כן הדבר הזה, ועיין באריכות במשמרת שלום (אות שי ל"ד), וכן בשו"ת לחם שמים (יו"ד סימן ס"ט).

## מה דינו של אדם שרצח מי שנוצר על ידי ספר יצירה או בשם?

והקשה עליו בספר סדרי טהרות על מסכת אהלות (פ"א ה) דלפי דבריו יוצא שההורג את אדם הראשון לא מיקרי רציחה, ודבר תימה הוא שיציר כפיו של הקב"ה לא יהיה עליו דין רציחה.

"שפך דם האדם באדם דמו יישפך כי בצלם אלוהים עשה את האדם" (טו).

בשו"ת חכם צבי (סימן צ"ג) כתב שרק הרוצח אדם שנוצר בתוך אדם מיקרי רציחה כמו שכתב "האדם באדם", ועיין בנידון בגמרא במסכת סנהדרין (דף נ"ז ע"ב) לגבי עובר, אבל הנוצר בספר יצירה אין עליו דין רציחה.

## כיצד היה נכנס ויצא האוויר בתיבת נח?

לתחתית הים, כדי שיעלה את התיבה למעלה לסוף שלשה ימים, כדרך הים שפולט לחוף את המת אתר שלושה ימים. וכן בילקוט שמעוני על בפר תהילים (אות תתמ"ח) נאמר: ביקש אדריאנוס לידע מה המים מקלסין להקב"ה עשה תיבות של זכוכית ונתן בני אדם לתוכן ושלשן לאוקיינוס ועלו ואמרו לו, כך שמענו לאוקיינוס מקלס להקב"ה "אדיר במרום ה'", ועיין בהסברו של המלבי"ם (בראשית א, ו) בתורה אור מה שמביא על זה.

"וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבַּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּיבָה אֲשֶׁר עָשָׂה" (ח ו).

בספר אגדות אליהו על הירושלמי על מסכת פסחים (פ"א ה"א) רבי אליהו הכהן בעל השבט מוסר מקשה: למאן דאמר דצוהר הוא חלון והיה סתום ועליה נאמר ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה, ההבל באיזה מקום היה יוצא, ואיך היו חיים בתוך התיבה כיון שלא היה מקום להוצאת ההבל?!

והוא מתרץ על פי מה שאמרו חז"ל בתרגום יונתן בן עוזיאל (בראשית יד, ג): שעוג היה מחוץ לתיבה ונח היה מפרנסו דרך חור, ובאותו חור היה ההבל יוצא.

2. עוד הוא מתרץ על פי מה שאמרו חז"ל בתרגום יונתן בן עוזיאל (בראשית יד, ג): שעוג היה מחוץ לתיבה ונח היה מפרנסו דרך חור, ובאותו חור היה ההבל יוצא.

3. ועוד על פי מה שאמרו חז"ל בגמרא במסכת זבחים (דף ק"ג ע"ב): שנח קשר את הראם מחוץ לתיבה והכניס את ראש חוטמו לתוך התיבה, ודרך מקום הכנסת חוטמו של הראם, משם היה ההבל יוצא.

## גר קטן שהתגייר וכשגדל התחרט האם חייב מיתה על השבתים ששמר דגוי ששבת חייב מיתה?

הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו, בין קטן שגייירו אביו בין שגייירוהו בית דין, יכול למחות משיגדיל ואין דינו כישראל מומר אלא כעובד כוכבים.

"יום ולילה לא ישבותו" (ח' כ"ב).

איתא בגמרא במסכת סנהדרין (דף נ"ח ע"ב) אמר ריש לקיש דמכאן ילפינן דעובד כוכבים ששבת חייב מיתה.

ובשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן רנ"ג) מובא בפתחי תשובה (יו"ד סימן רס"ח ס"ק ח) כתב דודאי כשהגר מוחה, אין בו ספק כלל דעקרה הגירות למפרע, והיין הנשאר שנעג בו קודם מחאתו הוא ככל מגע גוי קטן ביין שלנו. והביא ראייה: ממה שכתבו התוספות במסכת כתובות (דף י"א ע"א ד"ה אביל) שהרי נוכרייה גמורה היא אם תמחה, הרי מבואר להדיה שהיא נכרית גמורה למפרע וזו ראייה ברורה באין ספק. והביא ראייה: מלשון הרמב"ם (פ"י ממלכים ה"ו

קימ"ל בשולחן ערוך (יו"ד סימן רס"ח ס"ק ז) ומקורו בגמרא במסכת כתובות (דף י"א ע"א) עובד כוכבים קטן, אם יש לו אב יכול לגייר אותו, ואם אין לו אב, ובא להתגייר או אמו מביאתו להתגייר, בית דין מגיירים אותו, שזכות

זו"ל שמא תיטול ותגדל ותמחה ונמצאה זו אכלה בגויותה ממון שאין לה זכות בהם אלא בדיני ישראל, למדנו מלשון זה שלע ידי המחאה נעקרה הגירות למפרע.

והקשו בשו"ת מחנה חיים (חלק א' סימן פ"ט) ובשו"ת דברי יציב (אה"ע סימן י"ט) וכן במשנת הגר (עמוד תקפ"ט): אם כן כאשר הגוי כשהגדיל מוחה הרי נעקר הגירות למפרע, ואם כן יהיה חייב מיתה על כל השבתיים ששמר לאחר

שהגדיל, משום גוי ששבת חייב מיתה. ומתוך המחנה חיים: הא דנכרי ששבת חייב מיתה, זרק רק אם חידש דת חדש לעצמו, אבל כאן ששמר בתורת גירות ולא חידש דת לעצמו פטור. וכן משמע ברמב"ם (פ"י ממלכים ה"ט) שכתב עכו"ם ששבת אפילו ביום מימות החול אם עשהו לעצמו כמו שבת חייב מיתה, כללו של דבר אין מניחים אותן לחדש דת ולעשות מצוות לעצמן מדעתן, אלא יעמדו בתורתן ולא יוסיף ולא יגרע, הרי דעיקר האיסור של גוי ששבת הוא שמחדש דת ומצוה מלבו.

### איך היה מותר לנח לשנות יין ערלה והרי נח למד את התורה וקיים מצוות?

לו, וזה מה דאיתא בגמרא במסכת סנהדרין (דף ע"ג ע"א) אמר ליה הקב"ה לנח היה לך ללמוד מאדם הראשון שלא גרם לו אלא היין.

עוד אפשר לומר: כיון דהא דנטע ביום אחד וגדל ביום אחד לא הוה בדרך הטבע אלא בדרך נס, אם כן לא שייך ביה דין ערלה.

עוד אפשר לומר: נח אף על פי שלמד תורה מכל מקום לא מצאתי עדיין שכתוב באף מקום שנח קיים את התורה עד שלא ניתנה.

אבל בחתם סופר בתורת משה בפרשתן על הפסוק "וישת מן היין וישתכר" כתב שלא היה לו לנח לשנות מין זה של ג' שנים הראשונות ויען חטא ביין ולא המתין עד השנה הרביעית על כן גרם קללה לבן הרביעי של בנו השלישי, מבואר דסבירא ליה שנח חטא בזה.

"ויחל נח איש האדמה וייטע כרם, וישת מן היין" (ט כ).

איתא במדרש רבה (פרשת נח פרשה ל"ו) ר' חייא בר אבא בו ביום נטע, בו ביום שתה. ומקשים המהרי"ל דיסקין בפרשה, וכן בספר כרם אפרים (מאמר ט), ובטעמה דקרא בפרשה: איך שתה נח מין של ערלה, הרי נאמר בגמרא שנח למד תורה, אם כן איך עבר על איסור ערלה.

ויש על כך כמה תירוצים:

המהרי"ל דיסקין מתוך: משום דנטע לצורך כל אנשי העולם, וסבירא ליה כרבי יהודה דסבירא ליה ערלה פרק ה' משנה א' דהנוטע רבנים פטור מערלה, לכן לא היה חשש ערלה.

ובטעמה דקרא נח טעה וסבר שהיוצא מן הענבים זיעה בעלמא הוא, וכמו שאדם הראשון טעה בזה כדאמרינן במדרש רבה פרק י"ט סחטה ענבים ונתנה

### האם מקיימים מצות פריה ורביה בנח ממזר?

"ואתם פרו ורבו" (ט ז).

יש לחקור מי שהתחתן עם מי שאסור לו להתחתן ונולד להם בן ממזר האם קיימו מצות פריה ורביה או דילמא כיון דהויה מצוה הבאה בעבירה לא קיים המצווה.

הנה איתא בירושלמי במסכת יבמות (פ"ב ה"ו) אמתניתין דמי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן הייבום ובנו הוא לכל דבר, אפילו לפריה ורביה. והריטב"א במסכת יבמות (דף כ"ב ע"א ד"ה מתני') פירש: דאפילו בנן ממזר יצא ידי פריה ורביה.

וכן כתב בבית יוסף (אה"ע סימן א) דבן ממזר קיים מצות פרו ורבו. וכן פסק הרמ"א (אבן העזר סימן א' ס"ק ז): היה הבן ממזר או חרש, שוטה וקטן, קיים המצווה.

ובברכי יוסף (אה"ע סימן א) כתב על דברי הרמ"א: דכן הוא בירושלמי פ"ב דיבמות ה"ו אמאי דתנן מי שיש לו בן מכל מקום וכו' ובנו לכל דבר, והביאוהו הרשב"א והריטב"א והמאירי שם במסכת יבמות (דף כ"ב ע"ב) אמנם מהרי"ף והרמב"ם והרא"ש דהשמיטוהו, נראה דס"ל דבנן ממזר לא קיים פריה ורביה, ובתרייהו גריר מרן בשולחן ערוך שהשמיטו, וזהו דעת ספר החסידים (סימן ת"ק) והחולק שהזכיר הרדב"ז בתשובה (ח"ז סימן ב) והביאו מהריק"ש בהגהותיו. ובספר יד אהרן תמה עליהם: דמה יפרשו בלשון הירושלמי, ולא עליהם לבד תלונותיו, כי אם על הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהשמיטוהו.

ובבית שמואל (אה"ע סימן א' ס"ק י"א) כתב: שלפי מה שמשמע בספר חסידים דהטעם דאינו מקיימים מצות פריה ורבו בנן ממזר, משום דקימ"ל במסכת יבמות (דף ע"ח ע"ב) ממוזר אינו חי, ולכן אינו יוצא המצווה, כותב הבית שמואל דאפשר שלפי הספר חסידים איירי כשאנו יודע דהוא ממזר דאז ממזר אינו חי כמבואר בגמרא במסכת יבמות (דף ע"ח ע"ב) אבל אם ידוע דהויה ממזר קיים האב פריה ורביה דאז חי. וכן כותב בשו"ת שאילת יעביץ (חלק ב' סימן צ"ז) שלפי דברי הספר חסידים רק בממזר שאינו ידוע אינו מקיים המצווה, אבל בממזר ידוע מקיים המצווה.

יש להקשות: לשיטות שיוצא מדוע יוצא, הרי קימ"ל דבמצווה הבאה בעבירה אינו מקיים מצוה, וכך הקשו המהרי"ט אלגזי (על הלכות בכורות להרמב"ן פ"ח סוף אות ס"ה) וכן במנחת חינוך (מצוה א' אות ח) וכן בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חלק א' יורה דעה סימן רס"ה) ובשו"ת פרי יצחק לגאון ר"י בלאזר זצ"ל (סוף סימן מ"א).

ויש על כך כמה תירוצים:

המנחת חינוך (מצוה א) מתוך: מכיוון דאם לא נולדו לו בנים או שנולדו ומתו לא קיים המצווה, זה מוכיח דמצות עשה מקיים בלידת הבנים, אבל הביאה אין זה אלא הכשר מצוה לבד, ולכך משום גוף הביאה לא שייך לומר דהויה מצוה הבאה בעבירה דאין זה מעשה המצווה, ובשעת קיום המצווה דהיינו לידת הבנים וחיותם אינו עושה שום עבירה.

ובמהרי"ט אלגזי תירץ: מיירי בממזר שבא מבעילת אונס ובאונס לכ"ע לית ביה משום מצוה הבאה בעבירה.

**"קול- אליה גבעת זאב"**  
בית הכנסת בית המדרש "בית - יוסף" בית המדרש "אור - לישיבים"  
אוצר הספרים שיעורי תורה כולל אברכים קרן צדקה וחסד  
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב  
טל. 580726644

בס"ד  
**קהילת "קול אליה"**  
הוקמה בגבעת זאב לפני 6 שנים,  
כיום בית הכנסת פועל בתוך חנות קטנטנה מושכרת.  
בית הכנסת פעיל ביותר במשך כל ימי השבוע, בשיעורי תורה,  
לימוד בחברותות, פעילות תורנית, לילדים ונוער, כמה מנייני תפילות.

**חסר לנו רק 110.350 שקל**

**כדי שנוכל להיכנס למקום קבוע גדול מסודר!**  
זוהי הזדמנות מיוחדת בשבילך להיות שותף בבניית היכל של תורה ולהנציח את קרוביך וידידיך לזיכרון עד בהיכל ה'.

**בנק מרכנתיל דיסקונט מספר בנק: 17סניף: 621**  
**מספר חשבון: 89099 על שם: קול אליה גבעת זאב.**  
**בנק הדואר 009 סניף 001 מספר חשבון: 28489040**  
**או בביט לטלפון מספר: 8144488-052**

**כל תרומה עזרה וסיוע תתקבל בברכה.**  
**לפרטים נוספים**

**אילן יחזקאל: 053-2371092 הרב שמעון נעים: 058-7700681**  
**הרב יוסף ויצמן 052-8144488**

## מדוע מי שאינו עומד בדברו מקללים אותו דווקא בקללה של אנשי דור המבול?

השיטה המקובצת במסכת בבא מציעא (דף מ"ח ע"א) בשם הרא"ש מתרץ: מי שפרע מדור המבול, שהיו מלאים חמס ולא היו עומדים בדיבוריהם, ודור הפלגה נקט אנב דור המבול, ומצרים לא עמדו בדיבוריהם שבכל שעה היו אומרים לשלח את ישראל וחזרו בהם.

המאירי במסכת ב"מ (דף מ"ח ע"א) מתרץ: מפני שמעשיו של זה דומין למעשיהם שהיו גוזלים על צד שלא היו בית דין יכולים להיזקק לתובע והוא שאמרו בירושלמי מה היה חמס של אנשי דור המבול, הוזהר חד בר נש נפיק וטעין קופה מלאה תורמוסים היו באים ונוטלים ממנו פחות פחות משהו פרוטה כדי שלא תהא גזלתם יוצאת בדיינים.

ובשו"ת אבני נזר (חושן משפט סימן לב) מתרץ: כי המה לא היה להם תורה ואעפ"כ נענשו יען עשו דבר שהשכל מחייב שהם מעשים מתועבים, על כן אף שמן הדין יכול לחזור הדבר מובן מעצמו שהוא מתועב.

## מדוע רק לאחר המבול אמר הקב"ה שלא יביא כי "ויצר לב האדם רע מנעוריו", למה זה לא הגן על בני האדם שלא יבוא מבול מלכתחילה?

האברבנאל מתרץ: כי בראשונה כשראה יתברך כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום אמר אמחה את האדם ר"ל אשחית ואמחה כל הדור הזה להיותו מושחת בכללו ולא יצלה לכל דבר אבל אחרי ענין המבול שער הקב"ה בחכמתו ואמר אין צורך לקלל עוד את האדמה בעבור האדם במבול אחר לפי שזה שנעשה היה בסבת נערו העולם והתחלתו ובלי ספק לא ישחיתו בני אדם עוד השחתה כוללת כזו לכל המין אם מצד המוסר הגדול שראו מהמבול וישיתו כל בני העולם אליו לב ואל ישובו לכיסלה ואם לפי שמכאן והלאה יהיו הדורות והמשפחות מסתעפות מגי ראשים שם וחס ויפת אשר מטבעם שימצא ביניהם תמיד התחלפות והעדר הסכמה על ענין אחד אם טוב ואם רע ולזה יהיה בלתי אפשר שיסכימו כלם על דעת השחתה כוללת משותפת כמו שעשו אנשי המבול ולכן לא יתחייבו הפסד כללי כמוהם.

הכלי יקר מתרץ: כי בדור המבול כתיב וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, ר"ל הולך וגרע מיום ליום וחטא זה תלוי ודאי בחומר הארץ לא מצד כח השכלי שבאדם כי "בישישים חכמה ואורך ימים תבונה" (איוב י"ב י"ב) ואיך לא ינחם האדם על רעתו בבואו בשנים אמנם אם החומר לבד סבתו אתי שפיר, כי החומר מצד בהמיותו גם כי יזקין לא תסור ממנו אולתו. אבל אחר המבול שנטהר חומר הארץ מאז אין לתלות החטא כי אם ביצר הרע המתגבר ביותר בימי נערו.

## האם יש איסור לתרום דם רק כדי לקבל כסף על כך שהרי התורם דם חובל בעצמו?

שיזדמנו ומי יודע אם יבא הדם הזה שיוציאו ממנו לחולה שדוחים איסורים בשבילו, אם רשאי בשביל הריוח שמשלמים בעד זה שהוא צריך למעות.

ומסיק: בחבלה זו להוציא דם על פי השגחת הרופאים יש טעם גדול שלא לאסור, דהא מצנינו שבדורות הקודמים היו נוהגים להקזי דם אף רק לאקולי כמפורש בגמרא במסכת שבת (דף קכ"ט) וגם איתא שם אמר שמואל פורסא דדמא כל תלתין יומין בנעוריו עד ארבעים שנים ואחר כך עד ששים שנה אחת לשני חדשים ואף אחר ששים אחת לגי חדשים. עיין שם ברש"י ובהגמ"י פ"ד מדעות בשם ר"ח איתא גירסא אחרת דלא כר"ח הנדפס, ולכן אף שנשתנה אחר כך כמו בזמן הרמב"ם שדכתב (בפ"ד מהלכות דעות הי"ח) שיקזי רק כאשר צריך לזה ביותר ואחר חמשים שנה לא יקזי כלל ועיין בכסף משנה, וענה נשתנה עוד יותר שאין מניחים להקזי כלל, מכל מקום ודאי גם עתה איכא גם רפואה בזה דלא יהיה שינוי גדול כל כך, וגם היום מוציאים הרופאים כמעט בלא צער, ולכן אפשר אין לאסור בחבלה זו דהקזת דם, והרוצה להקל אין למחות בו כיון שהיא סברה גדולה.

אבל בשו"ת משנה הלכות (חלק ד' סימן רמ"ה) אוסר לתרום דם בשביל ממון, כיון דהקזת דם חבלה הוא ואסור לחבול בעצמו לצורך ממון, אסור להשתתף בנתינת דמים בכל אופן אם לא בפקוח נפש, או שהוא לרפואתו.

## מדוע היה צריך הקב"ה לסגור את הדלת של התיבה וכי נח לא יכול לסגור לבדו?

בעדו"ו וכמה דתימר אלוהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא (דניאל ו' כ"ג) מה סגירה האמורה להלן של אריות, אף סגירה האמורה כאן על ידי אריות.

עוד מתרץ רש"י ע"פ פירוש השפתי חכמים: על ידי שציווהו לעשות התיבה ולכנוס, זו הוא סגירתו מן המים.

החזקוני מתרץ: הניח התיבה פתוחה מתיירא היה שמא לא באו כולם שהרי לא היה מכיר כל מינין שבבריות וכשבאו כולם "ויסגור ה' בעדו" הפתח נסגר מאלו על ידי הרוח דומיא כמו שמצינו בגמרא במסכת פסחים לגבי שערי העזרה שהיו פתוחים ננעלו מעצמן בערב פסח.

ובתפארת יהונתן לרבי יהונתן אייבשיץ בפרשה מתרץ: כניסתו לתיבה היה בשבת ולא היה אפשר לחזק הדלת בנסרים לבל יפתח משום אדם, אמנם

אומרת המשנה במסכת בבא מציעא (דף מ"ד ע"א) נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו, אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ודור הפלגה, והגמרא מוסיפה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים, עתיד להיפרע ממי שאינו עומד בדברו.

יש להקשות: מדוע מי שאינו עומד בדברו מקללים אותו דווקא בקללה של אנשי דור המבול, מה שייכות לאנשי דור המבול דווקא, כך הקשו השיטה מקובצת (במסכת ב"מ דף מ"ח ע"א), וכן המאירי (במסכת ב"מ דף מ"ח ע"א), וכן בחנוכת התורה (פרשת קדושים), וכן בשו"ת אבני נזר (ח"מ סימן ל"ב בסופו), וכן בבלי חמדה בפרשה, וכן בערבי נחל בפרשה, וכן בבן יהוידע (במסכת ב"מ מ"ד ע"א), וכן בכתב סופר פרשת קדושים, וכן בארץ צבי בפרשה.

ויש על כך כמה תירוצים:

"לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו.

יש להקשות: למה לא דן הקב"ה תחילה האדם לזכות שיצר לבו רע מנעוריו והביא המבול עליהם היה הקב"ה לדונם?

ויש על כך כמה תירוצים:

הספורנו מתרץ: כי בהיות המזגים מכאן ואילך פחותים מאשר היו קודם המבול לא יאיר בהם הכח השכלי מנעוריהם כבראשונה, באופן שיתקומם למתאוה המתגבר עליו מנעוריו. ובכתב סופר כתב וז"ל: דנהג בעוד אדם בנעוריו ואין שכלו ברור וזך להבין גדולת הבורא ואיך מחוייב לעבדו ולעשות רצונו, ותאוותיו מתגברים עליו תמיד, והולך אחריהם מחסרון הבנתו וחלישות שכלו, ושוב מורגל בעבירות ומוטבע בתאוותיו עד גם כשיתגבר ויתחזק שכלו, מכל מקום כבר הרגל נעשה טבע אצלו, וקשה לפרוש מאיסורים שכבר רגיל בו, ואם כן יש לאדם לדון את עצמו לזכות, והיינו כי יצר לב האדם רע מנעוריו, היינו שהוא רע גם כששכלו זך וישר מכל מקום רע מכח נעוריו, על ידי שנטה מדרך הישר בימי נעוריו שאז לא הבין והרגיל עצמו ברע, אבל לפני המבול שהיה שכל האדם חזק ביותר, ובקוצר הימים היה שכלו חזק, וכנראה מקין והבל, ואם כן אז לא היה התנצלות זה, רק אחר המבול שהדורות נתמעטים בגופם ובריותם ושנותם וגם בשכלם אז היה להם התנצלות.

"ואך את דמכם לנפשותיכם אדרושי" (ט ה).

מכאן ילפינו בגמרא במסכת ב"ק (דף צ"א ע"ב) שאסור לו לאדם לחבול בעצמו, ומסיק בגמ' שאין ראייה מכאן דדילמא כאן מיירי במיתה וילפינן משאר מקומות.

יש לחקור מי רוצה לתרום דם רק כדי להרוויח ממון שעכשיו אין צריכים את דמו לחולה ואין חשש פקוח נפש כגון בתורם לנכרי האם יש איסור לחבול בעצמו או דילמא לצורך ממון ליכא איסור לחבול בעצמו.

הנה בפסקי התוספת במסכת בבא קמא (ס"ק רט"ו) כתב אסור לחבול לצורך ממון, אם כן חזינו להדיה דאסור לחבול לצורך ממון, לפי זה יהא אסור להקזי כשעושהו רק לצורך ממון.

וכן כתב בים של שלמה במסכת בבא קמא (פרק ח' ס"ק נ"ט) שאסור לחבול ולבייש עצמו בעבור צורך ממון.

הנה בשו"ת אגרות משה (חושן משפט חלק א' סימן ק"ג) נשאל האם מותר להניח לרופאים להוציא ממנו דם להכין בעבור חולים שיצטרכו לזה כדרך הרופאים בזמננו שמכניסים דם אדם לחולים מסוכנים לרפואתם והוא באופן שאין בזה דין הצלת נפש משום שעדיין אין כאן חולה אך מכינים לחולים

"ויסגור ה' בעדו" (ז טז).

יש להקשות: מדוע היה צריך הקב"ה לסגור את הדלת של התיבה וכי נח לא יכל לבדו, כך מקשה המדרש, ובחזקוני וכן בתפארת יהונתן בפרשה, וכן בפענח רזא, וכן בבאר מים חיים.

ויש על כך כמה תירוצים:

המדרש בפרשה (מובא ברש"י) מתרץ: מלמד כשירדו מי המבול ונכנס נח לתיבה באו בני דור המבול לשבר את התיבה ולהרוג את נח, מה עשה הקדוש ברוך הוא שלח אריות ודובים ושאר חיות רעות הדורסים סביב התיבה, שכל מי שהיה מבקש לשבר התיבה היו הורגים אותו הוא דכתיב "ויסגור ה'



הקב"ה סגרו על פי נס. ולכאורה יש להקשות על כך: הרי זה היה פקוח נפש שדוחה את השבת ובפרט לפני מתן תורה שעדיין לא היו מצווים על השבת.

עוד מתרץ רבי יהונתן אייבשיץ בתפארת יהונתן: הורה לנו כי אמרו במדרש דבשביל בהמות שלא חטאו יש לאדם קיום בעולם הזה דכתיב אדם ובהמה תושע ה' ואם כן אף כאן תחשוב כי היה לנו קיום בשביל בהמות והורה לנו הפסוק ויסגור ה' בעדו שזכותו הגנה על הבהמות ובעבורו ניצלו ולא להיפך.

## כאשר חולבים חלב מפרה ויוצא דם האם גם החלב אסור לשותת?

והנה כתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן י"ט) דלא רק לגבי ישראל מותר דשם מצאנו פסוקים דאף לבן נח מותר, ומביאים ראיה מהא דכתיב אצל אברהם "וייקח חמאה וחלב וכן הבקר" גבי אברהם אבינו וכעריבם נדמו לו והאכילם חמאה והשקם חלב שמע מינה דשרי לבן נח דאם היה אסור לא היה מכשילם אברהם אבינו.

וכן הפרי מגדים בספרו תיבת גמא בפרשה (אות א) כתב לפי ר' חנינה ב"ר גמליאל במסכת סנהדרין (דף נ"ט ע"א) בן נח מצווה על דם מהחי ולא ישראל קשה דלא לשתמיט בחד דזכותא בש"ס לומר לר' חנינה ב"ר גמליאל חלב טהורה אסור לבן נח משום דם מהחי דם נעכר ונעשה חלב.

הנה בשו"ת דברי חיים (יורה דעה חלק ב סימן ל"ח) נשאל בפרה חולבת הוציאה דם מתוך דד אחד ומשאר הדדים החלב נקיים ונסתפקת דילמא לא נהפוך עדיין כולו לחלב ובכהאי גוונה לא התירה התורה החלב שבאמת כל חלב מדם שנתהפך לחלב והתורה התירה אך באופן זה שנראה שעדיין לא נהפכה כולו לחלב לא התירה התורה אפילו מה שנתהפך לחלב.

ומביא בשו"ת חינוך בית יהודה (סימן ל"ח) נשאל כעין כזה שאלה ורק שם המעשה היה שהי' החלב מעורב שמראה כמראה אדום ורק כשעמדה איזה שעות נפל הדם למטה והחלב נשאר למעלה צלול וכתב שיש לאסור כיון שחיזקן שלא נהפך לגמרי לחלב שהרי מעורבת בדם ונהי שנופל הדם למטה ונשאר החלב נקי מכל מקום כיון שעדיין לא נהפכה כולה לחלב אסורה יעו"ש ואם כן לכאורה בנידון דידן נמי י"ל כן כיון שלא נהפכה כולו לחלב כל החלב אסור. וכתב שבנידון דידן אם יחלבו לחוד אותן הדדים שמהם יוצא חלב נקי וזכה בלא שום מראית דם כשר החלב כן נראה לפענ"ד אם יסכים עמי עוד איזה גדול בתורה. ומביא דבשו"ת גור אריה יהודה (סימן ק) כתב חידוש בהיתר אפילו דם ממש משום שהתורה התירה חלב בעלמא אף דמדם דנהפך לחלב קאתי ואפילו לפי מה דקיימא לן בגמרא במסכת נדה (דף ט' ע"א) ויו"ד (סימן קפ"ט סעיף ל"ג) שאברים מתפרקים ולא הדם נהפך לחלב ואף על פי כן הוא יוצא מהחי והתורה התירה גם דם ממש היוצא מהדד מותר.

ותמה עליו הדברים חיים: זה הדבר מתמיה מאוד דאם חלב בעלמא אינו מתהפכת מדם רק חלב מעיקרא מחמת פריקת אברים ורק שהווה אמינא לאסור משום דבר מן החי והתורה התירה נתייר אם יוצא דם דכמה דברים מצינו בבהמה אחת שדבר זה אסור בה כמו חלב שהתורה אסרה מה שהוא תותב קרום ונקלף אבל אם אינו תותב מותר הכי נמי חלב היוצא מותר ודם אסור ועד כאן לא קאמר הגמרא במסכת בכורות (דף ו' ע"ב) שבבהמה טהורה נמי חידוש הוא דחלב שרי יש לומר בטמאה נמי מותר החלב היינו משום דהכל הוא חלב ולא מצינו איסור בחלב טמאה מן התורה רק משום צירן דריבה התורה הטמאים לאסור צירן ולזה קאמר הגמרא דהוה אמינא דחלב לא נרבה משום צירן דחלב קל מציר דשרי אפילו ביוצא מן החי ולהכי בטמאה נמי שרי וצריך ריבוי הגמל אבל אם דם יוצא בוודאי אסור ולא נתייר דם משום שהותר חלב, וגם כי יש לחוש שהדם בא מאברים על ידי איזה חולי דהא חזינן שנשתנה טבעה שנשתנה לדם וכי דם היוצא דרך הדד יותר משום שהותר חלב ישתקע הדבר ולא יאמר כלל.

## נוכרי שהרג בשוגג האם הורגים אותו?

וכן היד רמ"ה במסכת סנהדרין (דף נ"ז ע"א) כתב: דבן נח שהרג בשוגג בוודאי אינו חייב דודאי שוגג לא חייב רחמנא, דנהי דשמעת דבן נח נהרג שלא בהתראה דווקא במזיד דמוכחא מילתא דמזיד הוא אבל בשוגג ממש ליכא מאן דאמר דליחייב ואפילו עו"ג בישראל.

אבל רש"י במסכת מכות (דף ט' ע"א) ד"ה לפיכך כתב דבן נח נהרג על השוגג, ועיין באריכות ברש"י במסכת סנהדרין (דף נ"ז ע"א) ובערוך לנר (שם).

## מדוע ברא הקב"ה את האדם עם יצר הרע וכל חייו במלחמות ויכול להיכשל?

כח המסית בשיעור מועט אין מקום לרוצה להשיג השגה גדולה להשיגה כי אין השגה זולת אמצעות ניצחון המסית. וצא ולמד מהאמור בזה"ק (תרומה קס"ג א) במשל בן מלך אשר ציווה אביו לבל קרוב להזונה ואת הזונה צווה להסיתו לבחון בן יכבד אב יעוין שם, ומעתה הפליא ה' להתחסד עם אוהביו להכין להם דבר שבאמצעותו ישיגו עלות במעלות חיים הנצחיים, אשרי העם שככה לו ע"כ.

**בית הכנסת "קול אליה"**  
**אוצר הספרים**  
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

**"ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם לא יכרת"**  
**לאוצר הספרים דרושים בדחיפות ספרי יסוד נוספים למען כל לומדי בית הכנסת משתתפי השיעורים וכל באי בית המדרש.**  
**בית הכנסת פעיל מאוד בתפילות ושיעורי תורה בכל יום, ובלומדים רבים.**  
**ניתן להקדיש ספרים עם הקדשה מיוחדת לע"נ / בריאות / הצלחה / נחת / שלום בית**  
**לתרומות בנק הדואר 009 סניף 001**  
**מספר חשבון: 28489040**  
**או בביט לטלפון מספר: 052-8144488**  
**ניתן לתרום מכספי מעשרות לכתחילה**  
**לפרטים נוספים בכל נושא אוצר הספרים**  
**הרב יוסף ויצמן 052-8144488**

"אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו".

אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (דף נ"ט ע"א) תנו רבנן אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו זה אבר מן החי, רבי חנינה בן גמליאל אומר אף הדם מן החי מאי טעמא דרבי חנינה בן גמליאל קרי ביה בשר בנפשו לא תאכל, דמו בנפשו לא תאכל.

ובגמרא במסכת בכורות (דף ו' ע"ב) נאמר: שחלב של בהמה היה צריך להיות אסור משום שתי טעמים או משום דהויה אבר מן החי או משום דהויה דם דדם נעכר ונעשה חלב ולמדים מפסוקים דמותר.

"שופך דם האדם באדם דמו יישפך".

אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (דף נ"ח ע"ב) שכן נח נהרג שלא בהתראה.

יש לחקור בן נח שהרג בשוגג האם נהרג כיון דאינו צריך להתראה ולא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד או דילמא בן נח שהרג בשוגג אינו נהרג.

הנה הרמב"ם הלכות מלכים פרק י' הלכה א) כותב: בן נח ששגג באחת ממצותיו פטור מכלום, חוץ מרוצח בשגגה שאם הרגו גואל הדם אינו נהרג עליו, ואין לו עיר מקלט, אבל בתי דיניהן אין ממייתים אותו.

"כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (ח כ"א).

הנה באור החיים הקדוש בפרשת בראשית (פרק ג' פסוק ד) מקשה: ואם תאמר למה יברא ה' בריה רעה כזו לתקלה.

ומתיר: דע כי בריה זו כל מה שהפליא ה' בגודל בחינתה כן גודל בחינת השגת הנפש בעולם העליון כי לפי התעצמות הצריך לאדם לניצחון כן ייטול שכרו ממאמרם ז"ל במסכת אבות (פ"ה) לפום צערא אגרא ואם היה מגביל שיעור

והנה איתא במדרש רבה (בראשית פרק ט) על הפסוק "וירא אלוהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" רב נחמן בר שמואל בשם רב הונא "טוב" זה יצר טוב "והנה טוב מאוד" זה יצר הרע, והקשו כל המפרשים דקשה איך אפשר לומר על יצר הרע שהוא טוב מאוד.

ותירץ בשו"ת כתב סופר (אורח חיים סימן ד) שעל ידי כבישת יצה"ר מקבל שכר וכל שיצרו גדול תגדל שכרו לכן מצווה ועושה עדיף.

## האם אדם שקילל עצמו חייב מלקות ואם נתן רשות לשני לקללו אינו חייב?

"ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש" (ט ה).

וכתב בבעל הטורים: הכא ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש מיד כל חיה אדשנו, ואידך ואך את הדבר (במדבר כ"ב כ) לומר כמו שאסור להרע עצמו ב"ק (דף צא ע"ב) כך אסור לקלל עצמו שבועות (דף ל"ה ע"א) וזה הוא אך את דמכם לנפשותיכם ואך את הדבר, שאפילו הדיבור אדרוש. וכן כתב הטור (ח"מ סימן כ"ז ס"ק ג) אפילו המקלל עצמו חייב שנאמר הישמר לך ושומר נפשו מאד.

ובבכורי יוסף (סימן כז) הביא בשם הריטב"א שהקשה דלמה ילקה על קללת עצמו מהפסוק הישמר לך, הא מפסוק זה לומדים הרבה אזהרות על סכנה,

## האם התיבה של נח היה עונש וכפרה בשביל נח?

"עשה לך תיבת עצי גופר וגו' וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר" (ו יד).

נאמר במדרש בראשית רבה (ל"ד א) וכן במדרש תנחומא (ט) אמרו שהיה כמונח בבית הסוהר, והיה צועק ואומר הוציאה ממסגר נפשי כו' ולא הרשהו הוא יתברך עד שנים עשר חדש.

וכן ספרו רבותינו ז"ל תנחומא ט' מרוב צער שהיה לו שם, ואשר נדדה שנתו מעיניו להאכיל גם בלילה למי שדרכו לאכול בלילה, ולא היה לו מנוח כלל.

והקשו האלשיך, ורבי יהונתן אייבשיץ בתפארת יהונתן, וכן בקרן לדוד, וכן בחכמת התורה. וכי חסר הצלות להקב"ה להציל את נח, ומדוע הציל אותו בכזה הצלה שזה מלא טרחא וצער?

ויש על כך כמה תירוצים:

המדרש על הפסוק "קנים תעשה לתיבה" א"ר יצחק מה הקן הזה מטהר את המצורע, אף תיבתך מטהרתך, חזינן דהתיבה היה כפרה לנח.

ובשם משמואל בפרשה הסביר דבר נפלא מדוע היה צריך נח כפרה כמו מצורע מה הוא קשור למצורע: על פי מה שכתב הזוה"ק שחטא נח היה במה שלא התפלל על דורו, וע"כ נקרא המבול מי נח. ויש מדרשים מאשימים את נח שלא הוכיח את בני דורו, אף שבוודאי הוכיחם כמ"ש במדרש רבה (פרק ל) כרוז אחד עמד לי בדור המבול זה נח, מכל מקום יש לומר כדבעי לא עביד, והנה מניעת הדיבור במקום שצריך לדבר, זה הוא חטא כמו המדבר מה שאין ראוי לו לדבר, וכך הוא להדיה בזוה"ק (ח"ג מ"ו א) דכמו שצרת באה על חטא לשון הרע כן הוא על מניעת הדיבור במקום שצריך לדבר ולהוכיח, וע"כ היה צריך נח טהרה כעין טהרת המצורע.

וכן כתב האלשיך הקדוש וז"ל אין ספק כי מה' היה לו לכפרת עוון, למה שלא היה כדאי, הוצרך למרק שם שנים עשר חדש, נגד משפט רשעים בגיהנום שנים עשר חדש ויחיה ולא ימות, וזהו מאמר מדת הדין אליו עשה לך תיבת, לומר אל יעלה על רוחך שבשביל הבעלי חיים אצורך לעשות תיבה, ושם לא כן הרבה פתחים היו לכשתנצל בלא צער, כי לא כן, רק עשה לך בעבורך תיבת כו' כי אתה צריך אליה לכפרת עוון.

## האם היה מותר לנח להשתמש עם התיבה אחרי המבול? הוכח מפרשת השבוע!

"וידבר אלוהים לנח צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך" (ח טז).

ומקשים רבינו בחיי, והריב"א וכן בתפארת יהונתן. מדוע היה הקב"ה היה צריך לצוות לנח לצאת מהתיבה, הרי כל הסיבה שהיה צריך להיכנס זה בגלל המבול, והרי נפסק המבול?

ויש על כך כמה תירוצים:

רבינו בחיי (פרשת ח) מתרץ: אעפ"כ לא יצא עד שהורשה לצאת ואמר לו הקדוש ברוך הוא "צא מן התיבה", כי מפני שבא לתוכה מפני מצות ה' יתעלה לא רצה לצאת משם כי אם במצותו.

## הגונב כמה פעמים פחות מפרוטה מאדם עד שמצטרף לפרוטה האם יש לו חיוב השבה?

"ותשחת הארץ לפני האלוהים ותמלא הארץ חמס" (ו יא).

ובמדרש בראשית רבה בפרשת בראשית (פרשה ט' פסוק ז) כתב רבי נחמן בר שמואל בר נחמן בשם רב שמואל בר נחמן אמר הנה טוב מאד זה יצר טוב והנה טוב מאד זה יצר הרע, וכי יצר הרע טוב מאד, אתמהא, אלא שאילולי יצר הרע לא בנה אדם בית ולא נשא אשה, ולא הוליד ולא נשא ונתן, וכן שלמה אומר בספר קהלת (פרק ד) "כי היא קנאת איש מרעהו".

והוא לאו שבכללות, ומתיר הברכי יוסף "כיון שכל האזהרות מפסוק זה, הן מעניין אחד, לשמור עצמו מכל סכנה, על כרחך לא הוי לאו שבכללות, אלא כמו, לא תאכלו על הדם, שנדרש להרבה עניינים.

ובמנחת חינוך (מצוה מ"ח ס"ק ב) כתב חידוש גדול: שאם נתן רשות לחברו לקללו אינו עובר חברו. ובביאור על ספר המצוות לרס"ג הרב פערלא (לאוין ל"ט מ"ז מח) הקשה עליו: דכיון דאיהו גופיה לית ליה רשות לקלל עצמו, דהמקלל עצמו עובר בלא תעשה ולוקה, איך אפשר שיתן רשות לאחרים לקללו, וכן הקשה הגר"מ פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (או"ח חלק ג' סימן עח), וכן הגר"ש וואזנר בשו"ת שבט הלוי (חלק ב' סימן קיב).

וכן בחכמת תורה לגאון רבי שלמה קלוגר (עמוד רס"ו) כתב דודאי אם לא היה נח חייב שום עונש בוודאי היה ניצול בלי תיבה, והיה יכול ליישב בביתו בית ארזים והיה ניצול, רק מחמת שגם בנח היה חטא שלא מיחה באנשי דורו שהיה לו למחות ולא מיחה, ואף שלפי ידיעתו לא היו מקבלים ממנו ובשביל זה לא מיחה, מכל מקום חטא שלא היה לו לסמוך על דעתו ולמחות בהם אולי יקבלו, כמו שאמרו חז"ל במסכת שבת (דף נ"ה ע"א) שטען הקב"ה לפני הקב"ה אם לפניך גלוי לפנייהם מי גלוי וכו', מיהו לא נידון בזה כדון מזיד כיון שהוא היה סבור שלא יקבלו ממנו, רק יש לו דין חוטא בשוגג והחוטא בשוגג חייב גלות, על כן נתחייב נח גלות, ולכך ציווה הקב"ה שיעשה לו תיבה, והתיבה הייתה הולכת ושטה על פני המים וזה הויה גלות.

ובישמח משה (נח עמוד כ"ט) מביא בשם הספר עטרת שלמה לתרץ בזה קושיא נפלאה: למה משפט דור המבול י"ב חודש, הלא נימח כל היקום בארבעים יום, ותירץ עטרת שלמה ד"ב חודש היה דין לנח שיהיה סגור בתיבה כמו שמצינו ברשב"י חזרו למערכתם וישבו י"ב חודש.

ובמשנה שכיר מביא בשם הזוהר הקדוש על הפסוק "וכפרת אותה מבית ומחוץ" דהוא לשון כפרה, משום דלנח היה זה כמו גלות, וי"ל דנח חטא שלא הוכיח את דורו ולא התפלל בעדם, ונמצא שבבית חטא שלא התפלל בעדם ובחוץ חטא שלא הוכיחם, וזהו שאמר מבית ומחוץ בכופר כלומר דעל שניהם צריך אתה לכפרה.

רבי יהונתן אייבשיץ בתפארת יהונתן: כי פגעו בו מקטרגים הואיל ולא הוכיח לבני דורו, היה צריך שמירה מיוחדת לכן הניחו בתיבה.

ובקר לדוד מתרץ: כיון דנח לא התפלל על דורו לא זכה להינצל מהמבול אלא בטורח גדול לבנות תיבה, ואם היה מתפלל אף שלא היה להועיל, מ"מ היה ניצל בדרך נס או באופן מרווח שלא להטריחו בבניין ולסבול צער וטורח רב במשך י"ב חודש.

המדרש תנחומא מתרץ: כדי שאנשי דור המבול יראו איך שבונה כל כך הרבה זמן ויחזרו בתשובה.

רבנו יהונתן אייבשיץ בתפארת יהונתן מתרץ: כי האוויר העולם לאחר המבול מקולקל מאוד שהיה במים וגוית מגרי אדם ובהמה שנימוחו ונבלעו בארץ ולא היה מקום ללון כי כל הבתים והבניינים נהרסו והוצרך ליישב באהל עראי ויותר טוב היה שיהיה לו התיבה למקום אהל לצאת ולבא ממנו אבל מקום משכנותו יהיה בתיבה כי הלא זה נבחר מאוהל, אמנם אלוהים שהוא מדת הדין אמר לו לצאת כי התיבה קודש ואי נח כדאי ליישב בתוכה כי היה קצף עליו שלא התפלל על דורו כנועד לכן נקרא מי מבול מי נח ואין קטגור נעשה סניגור.

הריב"א, ורבינו עובדיה מברטנורה מתרצים: על פי מה שאמר בגמרא במסכת ביצה (דף ה' ע"ב) דבר שבמניין צריך מנין אחר להתירו לכן היה צריך רשות מפורשת, והא דלא ילפינן בגמ' מהא דדבר שבמניין צריך מנין אחר להתירו דאין למדין מקודם מתן תורה.

## הגונב כמה פעמים פחות מפרוטה מאדם עד שמצטרף לפרוטה האם יש לו חיוב השבה?

הנה במדרש רבה (נח ל"א ס"ק ה) נאמר: וכך היו אנשי דור המבול עושים, היה אחד מהם מוציא קופתו מליאה תרמוסים, והיה זה בא ונוטל פחות משווה פרוטה, וזה בא ונוטל פחות משווה פרוטה עד מקום שאינו יכול להוציא בדין.

יש לחקור בהא דקמי"ל דבגזל פחות מפרוטה אף על פי שאסור דחצי שיעור אסור מן התורה מכל מקום חיוב השבה ליכא רק בפרוטה מה הן אס גזל היום חצי פרוטה ולמחר עוד חצי פרוטה האם מצטרף ויש חיוב השבה או דינא לא מצטרף וליכא חיוב השבה.

הנה בשו"ת משנה הלכות (חלק ה' סימן רצב) כתב דמדברי המדרש משמע דאיכא חיוב השבה כשגזל כמה פעמים פחות מפרוטה ומצטרפת לפרוטה, דאם נימא דבגזל פחות משווה פרוטה אינו מצטרף אפילו כשגנב כמה פעמים, מדוע לקחו כל אחד בשבילו רק פחות מפרוטה היו יכולים ליקח יותר מפחות פרוטה שייקחו כמה פעמים עם הפסק, ולמה כל אחד לא לקח רק פחות מפרוטה פעם אחת, אלא שמע מינה דזה מצטרף כמה חצאי פרוטה לפרוטה ויש חיוב השבה.

## התורם כליה, איזה כליה עדיף לתרום את הימנית או השמאלית? הוכח מפרשת השבוע!

והנה שאלה זו כבר דנו בה גדולי הפוסקים: הפני יהושע במסכת קידושין (דף מ"ו ע"א) כתב שאפשר דאפילו גזל פחות משווה פרוטה עכשיו, וחזר וגזל פחות משווה פרוטה נמי לא ניתן להשיבם, דקמא קמא אחיל לה כיון שאין עליו שם ממון בשעה שגזלה וצ"ע.

וכן במנחת חינוך (מצוה ק"ל אות א) כתב דהא דבפחות מפרוטה אין חיוב השבה יש שני טעמים או משום דהויה בכלל שיעורים הלכה למשה מסיני או משום דבפחות מפרוטה דרך האדם למחול, וכותב שאחד מהנפק"מ בין הטעמים, אי אמרינן משום דהויה בכלל שיעורים הלכה למשה מסיני, אם כן בגזל פחות משווה פרוטה מאחד היום וביום מחר עוד פחות מפרוטה ואפילו לזמן מרובה מצטרף, הן שעבר על הלאו והן שחייב בהשבה דלמה לא, אבל אי אמרינן מטעם מחילה אם כן צריך להיות הגזלה שוהה פרוטה בפעם אחת, אבל אם גזל חצי פרוטה ממילא מחל לו, ובכל חצי פרוטה הוי מחילה א"כ אין מצרף לפרוטה כלל ואין צריך להשיב רק אם גזל שוהה פרוטה בפעם אחת, ועיין בשו"ת שואל ומשיב (תנינא חלק ג' סימן מ"ה רביעה חלק ג' סימן ק"ל) וכן באמרי בינה (עניני בשר וחלב סימן ב) וכן ביד המלך (הלכות גזלה פרק א).

וכתב המהרש"א: והא דכתיב לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו, לא על הלב גופיה קאמר, אלא על שני יועצי הלב. על פי דברי חז"ל אלו נשאל הגאון רבי יצחק זילברשטיין באחד שמוכן לתרום כליה, איזה יתרום, האם ימנית או שמאלית. וכתב הגר"י זילברשטיין בספרו חישוקי חמד על מסכת ברכות (שם) שכיון שחז"ל אומרים שהכליה הימנית היא היועצת לטובה, יתכן שעדיף שיתרום את הכליה השמאלית.

## כיצד קראו לאמא של אברהם? ומדוע היא לא מוזכרת בתורה!?

בספר לפיד האש (פרקי חיייו של האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל עמוד קמב) מובא סיפור מבעל המעשה רבי אליעזר שטייסל, ששרד את השואה שסיפר שנלחח מקלויזנבורג ע"י ההונגרים לעבודת כפיא, באתי אליו להיפרד ולבקש ברכה שאשאר בחיים, והרבי הורה לי בתורת סגולה שלושה דברים, שאזהר מאד בכיסוי הראש, ובנטילת ידיים, וללחוש בכל עת צרה את המלים "אימיה דאברהם אמתלאי בת כרנבו, יבוא המלך והמן היום, אלקא דרבי מאיר ענני", וכה אמר לי בהושיטו את ידו לברכת פרידתנו: אם שלש אלה תעשה ישמרך אלקים ותינצל וכך הוה.

ובספר אגרא דהספידיא (לרבי אברהם אבלי זצ"ל מונקאטש תרמ"ו עמוד כה) בהספד שנשא על רבי ישראל רפפורט ועל רבי שרגא פישמן זצ"ל, שמבאר הטעם מדוע לא הוזכר שם אמו של אברהם אבינו בתורה.

וכתב: שעי"פ רבא דרובא צדקת הצדיק ויראת השם באה לו מכח אמו הצדקת, כמו שמצינו ששרה הדריכה ליצחק ורבקה ליעקב וכהנה וכהנה. אבל את אברהם אבינו לא הדריכתו אמו אמתלאי בת כרנבו דהא כחשה ואמרה שאינו בנה כמבואר במדרשים, דהא כשנולד אברהם לא היתה אמו אצלו, משום שהיתה מתיראת מבעלה תרח שלא ימסור אותו לנמרוד להרוג אותו, כי נמרוד היה יודע בטומאת כשפים שאברהם ימרוד בו, במה שהוא אומר שהוא אלקי. ולפי זה מבואר מדוע לא כתוב בתורה את שם אמו של אברהם אבינו במפורש, דיש לומר שבאו להשמיענו בזה צדקתו של אברהם אבינו שלא היה לו שום הדרכה מאמו ואעפ"כ היה צדיק אשר לא היה כמותו בכל העולם. ובזה היה אברהם יותר מכל העולם שבלי שום הדרכה מימי קטנותו עד גדלו אף על פי כן היה צדיק גדול. אבל את אביו תרח שפיר מזכיר בתורה, שהוא היה רוצה להדריך את אברהם לעבודה זרה, ואברהם אבינו לא השגיח עליו וכן שלש שנים הכיר את בוראו והודיע לכל עולם כבודו של הקב"ה, אף שאביו תרח הכניסו למחבוש עשר שנים שיעבוד עבודה זרה ואם לאו ימסרו לנמרוד להשליכו לכבשן האש, הוא לא השגיח על כל זה ובלי שום הדרכה מצדו אחר רק מעצמו הכיר את בוראו, כמו שפירש"י שחן היה צריך סעד לתומכו אבל אברהם היה מתחזק והולך בצדקו מאליו, ושפיר נכתב אביו תרח בפירוש בתורה ואמו הצדקת לא כתיב בתורה להראות בזה גודל צדקת אברהם אבינו.

## חידות

### כמה ילדים היו לנח?

בספר סדר הדורות (אלף תרנ"ז) מביא מספר שלשלת הקבלה, שאומרים שנוולד לנח אחר המבול בן רביעי ונקרא "יוניקו" והיה חכם גדול באצטגנינות ויגרשוהו אחיו מאצלם והוא למד לנמרוד חכמת מלחמה.

### "בן נח כשנח נח" מי אני ומה שמי ולמה?

ויעקב ראו שם העד במבול, ויעקב הגיד כל זה ליורדי מצרים, גם לפרעה ואנשי דורו, ואנשים בכל דור יודעים מאבותם ארבעה וחמישה דורות מגידים מעשיהם ותולדותם.

"וַיִּרְחַח ה' אֶת רִיחַ הַנְּיָחֹחַ וַיֹּאמֶר ה' אֶל לְבֹו לֹא אֶסְפֵּךְ לְקַלְלָהּ עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעֵבֶר הָאֲדָם כִּי יִצְרָ לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו וְלֹא אֶסְפֵּךְ עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי" (ח כא).

בגמרא במסכת ברכות (דף סא ע"א) ת"ר שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו דכתיב (קהלת י, ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו. וכתב רש"י: כליות יועצות. את הלב עשה כן, והלב מבין מה יש לו לעשות אם ישמע לעצת הכליות אם לאו.

"וַיְחַי תָּרַח שְׁבַעִים שָׁנָה וַיֹּוֹלֵד אֶת אַבְרָם אֶת נְחוֹר וְאֶת הָרָן" (יא כו).

בגמרא במסכת בבא בתרא (דף צא ע"א) אמרינן שאמו של אברהם אבינו נקראה 'אמתלאי בת כרנבו' ואמו של המן הרשע נקראה 'אמתלאי בת עורבת', והסימן לזכור את השמות הינו אברהם היה טהור ואמו נקראה כרנבו – 'כרים' לשון צאן שהם טהורים, אך המן שהיה טמא נקרא אמו על שם עורב, שהינו עוף טמא.

בפחד יצחק (לר"י למפורנטי ערך אברהם) כתב שם אמו של אברהם 'אמתלאי בת כרנבו': מצאתי בספר ישן, אמיה דאברהם, האומרה שלוש פעמים לפני השלטון ימצא חן בעיניו. וכן כתב החיד"א בעבודת הקודש (כף אחת אות ט) וז"ל: סגולה להולך לפני מלך או שר ומושל, יאמר טו"ב פעמים אמתלאי בת כרנבו קודם שיעמוד לפניו. ועיין בספר רגל ישרה (לרצ"א מדינב מערכת א אות סא) שאמו של אברהם אבינו התגלגלה באשה (הכוונה היא לחנה) שהמית המלך את שבעת בניה על קדושת השם ואף היא עלתה על הגג וכו' ואמרה לבניה אמרו לאברהם אביכם וכו' וניתקנה אז.

בספר קראתי ואין עונה (על רחמ"ד וויסמאנדל זצ"ל פרק א) מובא: ביום שישי לפני כניסת השבת בלכתו מאחת מרחובותיה של העיר נייטרא, בא ממולו אדם שלא הכירו מעולם, אותו אדם שאלו: "מה היה שמה של אמו של אברהם אבינו?" – רחמ"ד לא הבין את פשר השאלה, אותו אדם חזר פעמים אחדות על שאלתו, והוסיף: "אם לא תענה לי על השאלה תצטער על כך", במוצאי שבת קיבל רחמ"ד הודעה מביטו שאביו הלך לעולמו. רחמ"ד ראה קשר בין פטירת אביו לבין השאלה שנשאל בדבר שם אמו של אברהם אבינו, כי במוצאי שבת לאחר שקיבל את ההודעה על פטירת אביו, פתח את ספר משמרת שלום (הלכות שמחות) וגילה ששם נאמר: "אמתלאי בת כרנבו אימא דאברהם סגולה בשעת סכנה", רחמ"ד הבין שבאותה ענה שנשאל על שמה של אמו של אברהם אבינו, נפל אביו למיטת חוליו ממנה לא קם יותר. סיפור זה היה רחמ"ד מספר לפעמים לחבריו ולתלמידיו.

"שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ" (ט יט).

באבן עזרא (ו ט) אברהם היה בן נ"ח כאשר מת נח, כשנח נפשיה של נח, היה אברהם בן נח. וכתב הרמב"ן (י ה) אברהם אבינו יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ויעיד להם על נח ובניו שראו המבול והיו בתיבה, והנה הוא עד מפי עד בכל ענין המבול, ועד רביעי על היצירה, כי נח ראה אביו שראה אדם הראשון ויצחק